

ספירת העומר חלק ב'

ל"ג בעומר והתקדמות רוחנית

בשיעור הראשון על ספירת העומר, למדנו כי התורה מצווה אותנו לספור את הימים מפסח ועד שבועות כדי לקשר בין יציאת מצרים בפסח לבין מתן תורה בשבועות. למדנו גם, כי יש מנהגי אבלות מסוימים שאנו נוהגים בימי הספירה כדי לזכור את מותם של 24,000 תלמידי רבי עקיבא. תלמידים אלה מתו במגפה אשר הסתיימה בל"ג בעומר. במאמר זה, נלמד על ל"ג בעומר עצמו – מדוע זהו יום שמחה וכיצד חוגגים אותו. נבדוק גם כיצד נוכל לנצל את תקופת ספירת העומר כדי להגיע לצמיחה אישית.

שיעור זה יתייחס לשאלות הבאות:

מהו ל"ג בעומר ומדוע אנו חוגגים יום זה? מי היה רבי שמעון בר יוחאי ומדוע פטירתו היא סיבה לשמחה?

מהן הסיבות למנהגי ל"ג בעומר?

מדוע התקופה של שבעת השבועות בין פסח לשבועות מתאימה במיוחד לעבודה עצמית וצמיחה אישית?

מבנה השיעור:

הקדמה: האתר לובש חג

חלק ראשון:

ל"ג בעומר

- פרק א. תלמידי רבי עקיבא פסקו למות
- פרק ב. רבי שמעון בר יוחאי והתגלות הזוהר
- פרק ג. מנהגי ל"ג בעומר

חלק שני:

ניצול תקופת העומר להתקדמות רוחנית

- פרק א. שבעה מעגלים של שבע מידות
- פרק ב. ארבעים ושמונה דרכים לקנין תורה
- פרק ג. גבהים חדשים ברוחניות

הקדמה: האתר לובש חג

בכל שנה באביב, בל"ג בעומר - היום השלושים ושלושה לעומר - מתקיימת בישראל חגיגה המונית. היקפן של חגיגות אלו מדהים את המבקרים מרחוק: גם מי שמכיר את ל"ג בעומר בחו"ל רגיל ללא יותר מאשר מדורה ואולי מנגל. אבל כאן, ככל שמתקרב התאריך גוברת ההתרגשות. מוקד החגיגות הוא מירון, כפר קטן בצפונה של ארץ ישראל שבו קבור התנא המפורסם רבי שמעון בר יוחאי. מאות אלפי אנשים נוהרים למירון בל"ג בעומר.

ההכנות לל"ג בעומר תשס"ט החלו מוקדם. יום פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי תמיד מתקשר למקום קבורתו במירון. לתנא האלוקי, רבי שמעון בר יוחאי (אשר לפעמים מקצרים בשמו 'רשב"י'), מיוחסת כתיבתו של הטקסט היסודי בקבלה, ספר הזוהר. טרם פטירתו הורה לתלמידיו לחגוג יום זה כיום התגלותה של תורת הנסתר. במהלך העשורים האחרונים, עולים למערת הקבורה יהודים מכל הרקעים והמוצאים, במספר גדל והולך. לפי דיווחים רשמיים בישראל, כמעט חצי מיליון איש ביקרו במירון בימים שקדמו לל"ג בעומר; מעל 250,000 אלף איש נכחו במקום בליל ל"ג בעומר עצמו.

מהי משמעות פטירתו של רשב"י ביום ל"ג בעומר ומדוע יש לחגוג זאת? מדוע נחשב ל"ג בעומר ליום הנחוג ברחבי העולם? בדיקתם של המקורות תגלה כי ל"ג בעומר הוא יום בעל משמעות רוחנית עצומה ועומק רב.

חלק ראשון: ל"ג בעומר

ל"ג בעומר הוא יום חגיגי בניגוד לימי האבלות שאנו נוהגים מראשיתה של תקופת ספירת העומר. בל"ג בעומר מפסיקים או משהים את מנהגי האבלות, ומתייחסים ליום זה כמעין חג. מדוע זהו יום שמחה?

פרק א. תלמידי רבי עקיבא פסקו למות

1. אברהם בן נתן הירחי, ספר המנהג, כרך ב', עמ' 538 – בל"ג בעומר נעצרה המגיפה שהשתוללה בין תלמידי רבי עקיבא.

ושמעתי בשם ר' זרחיה הלוי ז"ל מגירונדא, שמצאו כתוב בספר ישן הבא מספרד שמתו מפסח עד פרוס עצרת... ט"ו יום קודם העצרת וזהו ל"ג בעומר.

על מנת להעריך היבט זה של ל"ג בעומר, עלינו להבין כי מותם של 24,000 תלמידי חכמים חשובים בבת אחת היווה טרגדיה ענקית, שכמעט אין באפשרותנו לדמיין אותה. ל"ג בעומר מלא שמחה כה רבה בגלל האופן שבו הגיב רבי עקיבא לטרגדיה זו, והחיה מחדש את התורה לאחר אובדן נורא כל כך.

2. רבי פנחס ליפשיץ, The Editor's View, הוצאת ארטסקרוול/מסורה, עמ' 271 – הנחישות והיכולת להתחדש שהפגינו רבי עקיבא ורבי שמעון בר יוחאי.

רבי עקיבא היה החכם הגדול ביותר בדורו; נאמר כי היה 'שורש תורה שבעל פה'. מסורת העברתה של התורה מסיני לדורות העתידיים עברה דרכו ודרך תלמידיו. כאשר נספו 24,000 תלמידיו, גרם הדבר לשברון גדול. כיצד תימשך השרשרת? מי יאיר את אור התורה לדורות הבאים? מי ייתן תמורתם? כיצד יכול עם שבור, המתענה ונמלט מן הגזירות הרומאיות, להתנחם על אובדנם של אנשים גדולים כה רבים, הנחוצים כל כך להשרדותה הרוחנית של האומה?

נראה שהיה דחף עצום לומר "הכל נגמר". מסתבר כי המאמינים פחות והפסימיים יותר מביניהם היו מוכנים להתייאש. אך רבי עקיבא התאוושש מאובדנו הנורא כדי להעביר את התורה לקבוצה חדשה של חמישה תלמידים. בל"ג בעומר החל רבי עקיבא ללמד את התורה לתלמידים חדשים אלה. הזרעים שאותם נטע ביום זה, אשר הגיבו בסופו של דבר את התחדשותה המאסיבית של התורה, הם הסיבות לחגוג את ל"ג בעומר. ביום זה אנו מנציחים את ההתחדשות. אנו חוגגים את הנחישות. אנו שמחים על הפסקת המגפה. אנו חוזים עתיד וורוד מתוך תקווה ושאיפה. ככל שחולפות השנים, והרומאים שבכל דור

ודור מבקשים להשמידנו ולהכחידנו, עלינו לשאוב עידוד והשראה מרבי עקיבא ומרבי שמעון בר יוחאי. אנו רואים כיצד עמדו מול האויב ושרדו, ובכך הבטיחו חיים ושגשוג לעמנו ותורתנו עד עצם היום הזה. לנוכח טרגדיה אשר הייתה מפילה אנשים קטנים יותר לבלי קום, התחזק רבי עקיבא ויצא להבטיח כי השרשרת לא תינתק.

פרק ב. רבי שמעון בר יוחאי והתגלות הזוהר

היבט נוסף של החגיגות בל"ג בעומר קשור לעובדה כי באותו יום הלך לעולמו התנא הגדול רבי שמעון בר יוחאי. רבי שמעון בר יוחאי היה חכם-הקבלה הגדול ביותר שחי אי פעם. הוא התפרסם משום שבמשך שלוש עשרה שנה התחבא מפני הרומאים במערה, ובה למד תורה עם בנו (ראה שבת לג: ובן יהודע שם). רבי שמעון הסתלק לבית עולמו בל"ג בעומר, וביום זה גילה לתלמידיו רבים מן הרעיונות העמוקים ביותר בזוהר. הם כתבו את הדברים שלימד ב"ספר הזוהר".

1. זוהר, אדרא זוטא, דברים, פרשת האיזנו, עמ' 296 – התגלות הזוהר

אותו יום ביקש רבי שמעון בר יוחאי להסתלק מן העולם, והיה מסדר דבריו. נתכנסו החברים לביתו, והוא אמר להם: עתה שעת רצון היא, מילים קדושות שלא גיליתי עד עתה רצוני לגלותן ...

כל ההוא יומא לא אפסיק אשא מן ביתא, ולא הוה מאן דמטי לגביה, דלא יכילו דנהורא ואשא הוה בסוחרניה ...

ואשא הוה להיט קמיה שמעו קלא עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון.

כל אותו היום לא נפסק האש מן הבית ולא היה מי שיגיע אליו כי לא יכלו מחמת שהאור והאש היו מסבבים אותו ...

ואש היתה לוחטת לפניו שמעו קול הכנסו ובואו והתקבצו להילולא של רבי שמעון.

לכאורה, אין קשר בין פן זה של ל"ג בעומר לבין הפן הראשון שציינו. אך זה המקום לציין כי רבי שמעון בר יוחאי היה אחד מחמשת התלמידים שלמדו אצל רבי עקיבא לאחר ש-24,000 התלמידים הראשונים מתו. לכן, חגיגת תרומתו של רשב"י לתורה היא במידה רבה חגיגת המשך מורשתו של רבי עקיבא לאחר המגפה הנוראה.

2. רבי יעקב חיים סופר, כף החיים תפג:כו – לאחר סיום המגפה, המשיך רבי עקיבא ללמד חמישה תלמידים חדשים, שאחד מהם היה רבי שמעון בר יוחאי.

מיהו הפרי חדש ... כתב הטעם שהשמחה היא על אותם תלמידים שהוסיף אח"כ רבי עקיבא שלא מתו כאלו, יעוין שם... וכתבתי כל זה להורות כי יש שורש במנהג הזה הנז' ובפרט כי רשב"י ע"ה הוא מה' תלמידיו גדולים של ר"ע ולכן זמן שמחתו ביום ל"ג בעומר... עכ"ל.

מעניין לציין כי מותו של רשב"י היה באותו יום שבו החל עם ישראל לקבל לראשונה את המן במדבר.

3. חתם סופר, שו"ת, יורה דעה רלג – ביום השלושים ושלושה ליציאת מצרים, כאשר כלה המזון, החלה ירידת המן.

וכפי דאי' במדרש שמיום שכלה החררה שהוציאו ממצרים הלכו ג' ימים בלא לחם ואח"כ ירד המן א"כ הי' הורדת המן ביום ל"ג בעומר.

4. רבי גדליה שור, אור גדליהו, מועדים עמ' 153 – הקשר בין המן לבין רבי שמעון בר יוחאי: הוא התרומם לדרגת הקדושה של דור המדבר ביציאת מצרים, הדור שאכל מן.

בל"ג בעומר הילולא דרשב"י, רשב"י הי' בבחינת אוכל המן, שהי' במערה י"ד שנה ונזדמן לו מן השמים מים ועין הרובין

שממנה הי' זן כל הימים שהי' במערה, כי רשב"י שעל ידו הי' התגלות תושבע"פ, שהי' תלמיד של רע"ק, שרע"ק הוא היסוד של תושבע"פ, כולה סתימתאה אליבא דרע"ק [כל דברי התנאים שלא פורש מי אמרם הם על פי שיטת רבי עקיבא (סנהדרין פו.)] ורשב"י הי' תלמידו, ועל ידו הי' התגלות חלק הסוד בתורה, ולא הי' אפשר התגלות הזאת רק באופן שיהי' בבחינת אוכלי המן, ולכן שייך הילולא דרשב"י דייקא לל"ג בעומר, שבאותו היום התחילה ירידת המן כמו שכבר הבאנו בשם החת"ס, ורשב"י שהי' בבחינת אוכל המן נסתלק בל"ג בעומר.

כשם שעם ישראל התקיים במדבר בזכות המן, מזון שהגיע ישירות מן השמים, אף רבי שמעון בר יוחאי שרד את שנותיו במערה באמצעות מזון שסופק משמים. אופן קיומו של רשב"י מצביע על דרגתו הרוחנית העילאית, שבזכותה היה ראוי שחלק גדול מסתריה של התורה יתגלה על ידו.

פרק ג. מנהגי ל"ג בעומר

כיום שמחה בעל משמעות גדולה בתורת הקבלה, מתקשר ל"ג בעומר למספר מנהגים ייחודיים.

מאחר של"ג בעומר הוא, כביכול, יומו של רבי שמעון בר יוחאי, רווח המנהג לערוך חגיגות ביום זה באתר שבו נקבר.

1. תולדות האריז"ל (ספר האר"י, 219) – חגיגות בהר מירון בקברו של רבי שמעון בר יוחאי.

בימי מרן (ר' יוסף קארו) הסכימו שלא יעשו ישראל הערביים מחול בל"ג בעומר על ציון רשב"י. ונראה למרן וב"ד שהוא זלזול שאוכלים ומרקדים, ונכתבה ולא נחתמה. בלילה חלם מרן עם הרשב"י וא"ל שתבא מגפה גדולה בעבור זו ההסכמה, כי רצונו שישמחו בהילולא, ולמחר קרע את ההסכמה.

נפוץ המנהג כי ילד מסתפר לראשונה בגיל שלוש. התספורת הראשונה של בן השלוש, הידועה בשמה "חלאקה", היא אירוע חגיגי, ואחד מציוני הדרך בהתפתחותו של הילד. על אף שרבים עורכים את החלאקה ביום הולדתו השלישי של הבן, מקובל גם לחכות לל"ג בעומר ולערוך את החלאקה במירון.

2. הרב אברהם יצחק שפרלינג, טעמי המנהגים, עמ' 269 – תספורת לילדים בני שלוש.

על התגלחת הנקראת בפי ההמון "חאלאקע" כותב מהר"ח"ו שהוא "מנהג ידוע". כנראה מנהג קדמוני עוד מהראשונים. והנה האריז"ל בא ממצרים למירון לאשר ולקיים המנהג הידוע הזה ביום משתה ושמחה.

מנהגים ייחודיים נוספים לל"ג בעומר כוללים הדלקת מדורות, שבכל רחבי הארץ ניתן לראותן מאירות את שמי הלילה, וכן הרמת תרומה של משקה לעניים, כאשר ע"י מצווה זו מקווים לעורר רחמי שמים על אנשים חשוכי-בנים.

3. מכתבי ברטנורא מדרכי ציון – הדלקת מדורות מסמלת את אור התורה שגילה ר' שמעון ביום האחרון לחייו.

ביום י"ח באייר יום מיתתו של רשב"י, באים מכל הסביבות ומדליקים עליה אבוקות גדולות, מלבד מה שמדליקים עליה נר תמיד שהרבה עקרות נפקדו וחולים נתרפאו בנדר ובנדבה שהתנדבו למקום ההוא.

4. מכתבי הרב בן ציון מבאבוב לרב יעקב ישראל שמרלר בספר המנהגים, עמ' 263 – מנהג ח"י רוטל: תרומת משקה לזקוקים ליכות לשם זרע של קיימא.

נדרשתי מאחד מאנ"ש יחיה בענין נשגב היות ששמע מפי אנשי אה"ק ת"ו שקבלה בידם סגולה לחשוכי בנים רח"ל לנדב ח"י ראטל משקה ביומא דהילולא על ציון התנא האלקי רשב"י ז"ע ועכ"י. לכן בחרתי בו לעשותו שליח מצוה להזכיר לטובה את הזוג מאיר בן חיה לאה עם זוגתו שרה בת שינדל שיפקוד השי"ת אותם בזש"ק במהרה בלי שום מכשול ונזק. וינדב עבורם ח"י ראטל משקה כנהוג.

נקודות לסיכום החלק הראשון:

- ☞ ל"ג בעומר הוא יום חגיגי מאוד. סיבה אחת לחגיגות זו היא הפסקת המגפה אשר המיתה את תלמידיו של ר' עקיבא. סיבה נוספת היא כי החכם הגדול, ר' שמעון בר יוחאי, נפטר ביום זה, ולפני פטירתו גילה סודות רבים מסתרי תורה.
- ☞ מנהגים ייחודיים ל"ג בעומר: חגיגה על קברו של רבי שמעון בר יוחאי במירון, תספורת ראשונה לילדים בני שלוש, הדלקת מדורות, ותרומת משקה למען הנצרכים.

חלק שני: ניצול תקופת העומר להתקדמות רוחנית

ראינו כי ימי ספירת העומר מכילים ממדים רבים. תקופה זו מקשרת בין הגאולה בחג הפסח לבין מתן תורה בשבועות. בתקופה זו מתאבלים גם על מותם של 24,000 תלמידי ר' עקיבא, וכן על אסונות נוספים שאירעו לעם היהודי בהמשך ההיסטוריה. אך, שני היבטים אלה של הספירה מצביעים לכיוון אחד: בתקופה זו יש לעסוק בצמיחה רוחנית ובתיקון המידות.

פרק א. שבעה מעגלים של שבע מידות

המשימה שלנו במהלך ספירת העומר היא יותר מאשר רק להשתפר באופן כללי. תקופת הספירה מספקת מסגרת מחושבת היטב ומתוכננת כדייקנות לצמיחה אישית. המספר ארבעים ותשע אינו מקרי או שרירותי; הוא יועד משמים להשתלב עם מערכת מידות שעלינו לשפרן במהלך תקופה זו.

1. הרב יעקב הבר, הרב דוד סדלי, Sefiros, עמ' 11 – האנושות נבראה בצלם אלוקים; שבעת השבועות של העומר מוקדשים לשיפור שבעה היבטים של צלם זה.

האנושות נבראה בצלם אלוקים. באישיותנו, ולא בדמותנו הפיזית, קיים פוטנציאל אלוקי... הספירות הן התגלות מיסמית של "אישיותו" של ה'. הספירות מייצגות את ההבנה המוגבלת שלנו כלפי האינוסוף. יש עשר ספירות שבהן ברא ה' את העולם ומנהיג אותו. ספירות אלה הן: חוכמה, בינה, דעת, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות. עשר ספירות אלו מחולקות לשתיים – שלוש הספירות העליונות של חוכמה, בינה ודעת, ושבע הנמוכות יותר. במהלך שבעת השבועות של ספירת העומר אנו מתמקדים בשבע הספירות הנמוכות.

מקור הידע שלנו לגבי שבע הספירות הוא בתנ"ך. חכמינו הסבירו כי מילות הפסוק הבא מצביעות על קיומן ואופיין של ספירות אלו.

2. דברי הימים א', כ"ט:א"א – המקור לשבע הספירות.

לִךְ ה' הַגְדֵּלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֲרָת וְהַנְצַח וְהַהוֹד בְּי-כָל בְּשָׂמַיִם וּבְאָרֶץ לִךְ ה' הַמְמַלְכָה וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרָאשׁ:

אך, פסוק זה מתייחס לספירות כתכונותיו של ה'. כיצד זה מתקשר לרעיון כי על האדם לשפר את עצמו?

3. הרב יעקב הבר, הרב דוד סדלי, Sefiros, עמ' 15 – הבנת הספירות מסייעת לאדם להבין את עצמו.

הספירות מגלות את "אישיותו" של ה', אך בידן גם המפתח שבעזרתו ניתן להבין את משמעות בריאת האדם בצלם אלוקים. וכשם שעלינו להגיע להבנה אחידה לגבי דרכיו של ה', עלינו לשאוף להשלים את אישיותנו שלנו עם המסרים של כל ספירה. לכן, המפתחות ליצירת מערכת יחסים עם ה', שמירה על מערכת יחסים זו ותיקונה - קשורים להבנתנו את הספירות האלה... משום כך, מטרתנו במהלך ארבעים ותשעת ימי הספירה היא להבין כיצד הספירות משפיעות על הקשר שלנו עם ה', על היחסים שלנו זה עם זה, ועל הבנתנו את עצמנו.

עם ההבנה הזו, נוכל להסביר את משמעותן של הספירות ביחס לתקופת ספירת העומר. שבעת השבועות של העומר מתוכננים כך שיתאימו לשבע הספירות. במהלך כל שבוע, אנו עובדים על מידה אחת באישיותנו הקשורה לשבוע זה.

4. הרב גדליה שור, אור גדליהו, מועדים, עמ' 150 – אנו צומחים בכך שאנו עובדים על תכונות אופי מסוימות בהתאם לכל יום בספירה.

ימי הספירה הוא זמן לתיקון המדות, שבוע ראשון לתקן מדת החסד, לתקן האהבה שיהי' כראוי, אהבה להשי"ת ואהבת חברים, שבוע שני מדת גבורה, לתקן מדת היראה, וכן כל השבועות.

יתרה מזאת, לכל יום מימי הספירה יש מקום מסויים בתוך מסגרת זו, מאחר שכל אחת משבע הספירות מכילה מרכיבים של כל השבע. לכן, כל שבוע של הספירה מייצג עבודת המידות בהתאם לספירה של אותו השבוע, כל יום מייצג עבודה בהתאם למרכיב של אותו יום, וכל תקופת שבעת השבועות מציינת התקדמות הכוללת כל אחד מן השבועות הנפרדים.

5. בעל התניא, ליקוטי תורה, במדבר – כל ספירה מורכבת מבחינות של כל שבע הספירות (מגון חסד שבחסד, גבורה שבחסד, תפארת שבחסד וכו'), התואמות לארבעים ותשעת הימים.

אך כדי להגיע למעלה ומדרגה זו ... צריך לספור ספירת העומר; והוא שהכתוב אומר 'תספרו חמשים יום'... להיות בחי' התבוננות בגדולת אין סוף ברוך הוא הם מ"ט בחינות והם מרומזים בפסוק לך ה' הגדולה וגו' שהם ז' מדות עליונות וכל אחד כלול מז' הרי מ"ט; ושער החמשים הוא שער העליון הכולל כל הבחינות שבשער ההוא כלולים כל המ"ט בחינות והיו לאחדים באחדות אחד.

משמעותן של הספירות כמסגרת לשיפור העצמי שלנו במהלך ספירת העומר מתגלה בתפילה המופיעה בסידורים ונאמרת לאחר ספירת העומר. בתפילה זו, אנו מבקשים מה' לסייע לנו להגיע לשיפור העצמי המתאים לספירה של כל אחד מן הימים.

6. סידור, ספירת העומר – תפילה שמטרתה התמקדות בשיפור טבענו.

רבנו של עולם ... ובכן יהי רצון ... שבזכות ספירת העומר שספרתי היום יתקן מה שפגמתי בספירה (השייכת לאותו הלילה) ואטהר ואתקדש בקדשה של מעלה...

פרק ב. ארבעים ושמונה דרכים לקנין תורה

קיים ממד נוסף לארבעים ותשעת הימים של ספירת העומר. חכמינו מלמדים אותנו כי עלינו להשלים ארבעים ושמונה דברים על מנת לקנות את התורה. כהכנה לחג השבועות, מיועדים ימי ספירת העומר אף לרכישתם של ארבעים ושמונה דברים אלו.

1. פרקי אבות ו' – התורה נקנית בארבעים ושמונה דברים

...והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים בתלמוד בשמיעת האוזן בעריכת שפתים בבית הלב בשכלות הלב באימה ביראה בעונה בשמחה בשמוש חכמים בדקדוק חברים ובפלפול התלמידים בישוב במקרא במשנה במיעוט שינה במיעוט שיחה במיעוט תענוג במיעוט שחוק במיעוט דרך ארץ בארץ אפים בלב טוב באמונת חכמים ובקבלת היסורין המכיר את מקומו והשמח בחלקו והעושה סייג לדבריו ואינו מחזיק טובה לעצמו אהוב את המקום אהב את הבריות אהב את הצדקות אהב את התוכחות אהב את המישרים מתרחק מן הכבוד ולא מגים לבו בתלמודו ואינו שמח בהוראה נושא בעול עם חבירו מכריעו לכף זכות מעמידו על האמת מעמידו על השלום מתישב לבו בתלמודו ושואל ומשיב שומע ומוסיף הלומד על מנת ללמד והלומד על מנת לעשות המחכים את רבו והמכוין את שמועתו והאומר דבר בשם אומרו הא למדת שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר: (אסתר ב:כב) ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי.

2. הרב אהרן קוטלר, משנת ר' אהרן, כרך ג', עמ' 13 – להתכונן לקבלת התורה על ידי עיסוק בארבעים ושמנות הדברים בהם נקנית התורה.

ימי הספירה הם ימי ההכנה למתן תורה. וכיון שקנין התורה תלוי במ"ח דברים שהתורה נקנית בהם (אבות פ"ו) הרי הוא כשאר דברים הנקנים רק בקנינים המועילים להם, וכמו שהאריך בזה הגר"ח צוק"ל, וא"כ מובן שמדרכי ההכנה להתאמן מ"ח דברים אלה. [והמ"ט יום הם נגד מ"ט שערי בינה וכנגד מ"ט פנים שבתורה כמבואר במק"א]. והמ"ח ימים הם כנגד מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם, ויום המ"ט הוא יום שלם לקדושה בהכנה לקבלת התורה....

והא דהכנה זו למתן תורה נתלית בעומר, היינו להשריש ולנטוע את ההכרה כי הכל מהשי"ת, שזהו ענין העומר, הקרבת הראשית.

פרק ג. גבהים חדשים ברוחניות

1. חמדת הימים (מובא ב"שפתי חיים" כרך ג', עמ' 43) – ימי ספירת העומר הם בעלי פוטנציאל רוחני עצום.

והנה ראוי לדעת כי הימים האלה אשר בין פסח לעצרת הנזכרים ונעשים להתקדש בקדושה עליונה אשר בקרב הימים האלה הקדושה רבה והולכת עד יום מתן תורה ובהם ימצא כל איש ישראל עזר וסיוע לתקן את נפשו לקדשה ולטהרה... והמה ימים נוראים ועומדים ברזומו של עולם כמו שנתבאר... ואמרו הקדמונים כי הימים האלה המה לאות ולמופת לכל השנה כולה כי אם ירבה בהם בתורה ובמצוות כן יהיה מראשית השנה ועד אחרית השנה וכן בהפכו ח"ו... .

כאשר אנו מתאבלים על מותם של 24,000 תלמידיו של ר' עקיבא, נוכל להתכונן בהשתאות בתהליך השיקום שבא בעקבות אותה מגפה הרסנית. המסורת, שאותה אמורים היו להעביר עשרים וארבעים אלף תלמידים אלה, הועברה עכשיו על ידי חמישה תלמידי חכמים בלבד – ובכך אנו רואים את כוחו הגדול של הפרט.

2. הרב אהרן קוטלר, משנת ר' אהרון, כרך ג', עמ' 14 – הפוטנציאל העצום של הפרט: היה כמחם של חמשת תלמידיו של ר' עקיבא למלא את מקומם ולהמשיך את עבודתם הרוחנית של עשרים וארבעה אלף.

כדאי גם להתכונן מאידך גיסא, בגודל הזכות של רבותינו שבדרום, דהתורה שהיתה ראויה לימסר ע"י כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא נמסרה ע"י חמשה תלמידים אלו. וכן הוא לפי ערך גודל זכותם של עמלי התורה בדורנו, שהוא בבחינת והיה העולם שומם, וע"י היחידים, השרידים אשר ה' קורא, העוסקים בתורה, אין התורה משתכחת מישראל.

מובן שחמשת תלמידיו של ר' עקיבא היו תלמידי חכמים עצומים, ששמותיהם הונצחו בתלמוד, ואת דרגת קדושתם ומעלותיהם הרוחניות קשה לנו לדמיין; אף על פי כן, עדיין יש כאן מסר עבור כל אחד מאתנו, היום.

להלן דוגמה מאוחרת יותר למה שהפרט מסוגל להשיג. למעשה, היה זה הישג של שני פרטים, אם ובנה...

"הדף היומי" – לימוד דף גמרא אחד בכל יום. תנועה אשר סחפה את העולם כולו. לימוד הדף היומי השתלב זה מכבר בשגרה היום יומית שלנו, כמו התפילות הקבועות. בתי כנסת ברחבי העולם מקיימים שיעורים רבי משתתפים בדף היומי. בארה"ב, ברכבת של לונג איילנד, יש שיעור דף יומי – קרון מיוחד המוקצה לשיעור היומי של הנוסעים בדרך לעבודתם. שיעורי הדף היומי זמינים מאוד ברשת המקוונת, בטלפון דרך ארגון "קול הדף", באם-פי-3 ובתקליטורים אינטראקטיביים. אפילו במערכות הקוליות של טיסות אל על ניתן להתחבר לשיעורים הללו...

עשרות אלפי אנשים גדשו את "מדיסון סקוור גרדן" ואת "מוזיאון נסאו" למקסי סיום הש"ס – השלמתו של לימוד התלמוד כולו במהלך שבע שנים. איננו מסוגלים לדמיין עולם ללא לימוד דף יומי, אך לפני מאה שנה זה לא היה קיים. לפני קצת יותר ממאה שנה, היה הרב מאיר שפירא, הרב מלובלין, רק ילד קטן.

בשנת תרנ"ד (1894), כאשר היה מאיר שפירא בן שבע שנים בלבד, הוא ראה את אמו בוכה.

"אמא, מדוע את בוכה?" הוא שאל.

"כי המלמד שלך לא הגיע היום," היא הסבירה. "הוא היה אמור לבוא היום, אך טרם בא."

"אז מדוע את בוכה?"

"אינך מבין, מאיר'ל. אתה צעיר מדי. אם תפסיד יום אחד של לימוד תורה, לעולם לא תוכל להשלימו."

התשובה חדרה עמוק ללבו, וכאשר גדל, הפכה תשובה זו לאחד מן הרעיונות היסודיים של תנועת הדרך היומי. דף יומי מדבר על התמדה בלימוד. ההתמדה של עשיית דבר מדי יום ביומו, מדי שנה בשנה, במהלך כל החיים.

(מבוסס על הרב ישישכר פראנד, "Thank You Rebbitzin Shapiro" מתוך Listen To Your Message הוצאת ארטסקרול, עמ' 239-240)

אך יש להוסיף הבהרה: ההשקפה היהודית על "השגת מעלות" אינה דורשת כי האדם יפיק תוצאות שיהממו את העולם. אדם נחשב "בעל מעלה" מתוך עצם העובדה שעסק בתהליך של שאיפה לקראת מטרה, כאשר עשה כמיטב יכולתו. אפילו אדם שאינו מייצר תוצאות הנחשבות בעולם, נחשב על פי תורה כאדם שלם, כל עוד הוא עושה כמיטב יכולתו. הסיפור המרגש הבא משדר נקודה זו.

כשהגיע הזמן לבחור את נושאת נאום הסיום של כיתה ח' ואת מקבלות תעודות הכבוד בטקס הסיום, הייתה למורה, הגב' רוחמה שיין, דילמה. היו חמש תעודות-כבוד לחלק, והיו חמש בנות שבוודאי נמצאות בפסגת הכיתה. הציונים שלהן היו מעולים, העבודות שלהן מושלמות. לא היה ספק כי הן ראויות לכבוד הגדול ביותר בסיום.

מצד שני, היו חמש בנות אחרות שציוניהן היו ממוצעים ביותר, אפילו נמוכים. אלה היו תלמידות שהתאמצו מאוד ללמוד, אך חלקן בקושי עברו את המבחנים. גב' שיין ידעה כי כל החמש השקיעו מאמצים גדולים מאוד בלימודים. נראה היה כי אין זה הוגן שמאמצים אלה לא יזכו להוקרה.

גב' שיין החליטה כי הפתרון היחיד הוא לשתף את תלמידותיה במחשבותיה. היא גילתה לכיתה את ההתלבטות שלה: בעלות הציונים הגבוהים ביותר ראויות לכבוד, אך ראויות לכך גם הבנות שהשקיעו כה רבות בלימודיהן. ואז היא העלתה הצעה חסרת תקדים: הבנות המצטיינות בכיתה תוותרנה מרצונן על התעודות על מנת שהבנות האחרות תוכלנה לקבלן במקומן.

ולכן, בטקס הסיום של כיתה זו, ניתן הכבוד לא לבנות שממוצעי ציוניהן היה בין 95 ל-100, אלא לבנות שציוניהן היו בסביבות השבעים – אך מאמציהן היו עילאיים.

(מתוך "Reaching the Stars", רוחמה שיין, הוצאת פלדהיים)

כאשר אנו מגיעים לסיומה של ספירת העומר, אנו צריכים להיות מלאים כוח שצברנו ממסרי התקופה, וצריכים להיות מסוגלים להביט לאחור ולהתפעל מן הגבהים הרוחניים שהצלחנו להעפיל אליהם. אם ננצל כראוי את תקופת הספירה, נהיה מוכנים באמת לקבל את התורה בחג השבועות.

נקודות לסיכום החלק השני:

שבעת השבועות של ספירת העומר מייצגות שבע ספירות, או מידות יסודיות, המהוות את התגלותה המיסמית של "אישיותו" של ה'. מאחר שהאדם נברא בצלם אלוקים, ספירות אלו מנחות אותנו כיצד לעבוד על עצמנו ולשפר את אישיותנו. כל שבוע בספירה תואם לאחת מתכונות אלה, וכל יום בשבוע תואם לתת-סעיף של תכונה זו.

ארבעים ותשעת הימים של הספירה מקבילים גם לארבעים ושמונה הדברים שהתורה נקנית בהם. ניתן לנצל את ארבעים ושמונה הימים של הספירה לעבודה על כל אחד מדברים אלה, ואת יום הארבעים ותשעה להשלמתו של התהליך.

סיכום השיעור

מהו ל"ג בעומר ומדוע אנו חוגגים ביום זה? מי היה רבי שמעון בר יוחאי, ומדוע פטירתו היא סיבה לשמחה?

ל"ג בעומר הוא היום השלושים ושלושה בספירת העומר. זהו היום שבו פסקו תלמידיו של ר' עקיבא למות. בנוסף לכך, זהו יום פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי. רשב"י היה אחד מחכמי הקבלה הגדולים ביותר בכל הדורות. כאשר גזרו הרומאים כי אסור ליהודים ללמוד תורה, התחבאו הוא ובנו במערה במשך שלוש עשרה שנה והמשיכו ללמוד תורה מתוך מסירות נפש עצומה. סמוך לפטירתו, גילה רשב"י סודות רבים של תורת הנסתר בגילוי נורא-הוד.

מהם הטעמים לחלק ממנהגי ל"ג בעומר?

האריז"ל סיפר כי רשב"י מסר ממרומים שיש לחגוג את יום פטירתו. ביום זה מתקיים אירוע חגיגי במקום קבורתו במירון. מנהג הדלקת המדורות רומז לאור התורה שהפיץ רשב"י סמוך למיתתו.

מדוע מתאימה תקופת שבעת השבועות שבין פסח לשבועות לצמיחה והתפתחות אישית?

במהלך תקופת הספירה אנו יוצאים לתהליך של שיפור עצמי והיטהרות בכך שאנו שואפים לחקות את מידותיו של הקב"ה כפי שהן מוגדרות ע"י הספירות. זמן זה יועד משמים לכך שאדם יוכל להגיע לגבהים רוחניים עצומים. בהתאם לכך, אחד מן המסרים מתוך מנהגי האבלות על תלמידיו של ר' עקיבא הוא שאדם אחד מסוגל להגיע לאותם גבהים רוחניים של אלפי אנשים – בהתחשב בעובדה כי במקומם של עשרים וארבעה אלף תלמידי החכמים שמתו, המשיכו את המסורת חמישה תלמידי חכמים בלבד.

שיעור זה נכתב ע"י הרב דוד סדלי
ונערך ע"י צוות תוכנית הלימודים של "מורשה"